Miðvikudaginn 30. nóvember 1983.

Nr. 199/1981. **Valdís Bjarnadóttir**
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)
gegn
Arkitektastofunni s/f
(Skúli J. Pálmason hrl.).

Vinnusamningur. Kröfu um fæðingarorlof hafnað.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Björn Sveinbjörnsson og Magnús Thoroddsen.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar, að fengnu áfrýjunarleyfi, útgefnu 18. september 1981, með stefnu sama dag.

Dómkröfur áfrýjanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða áfrýjanda 5.388.73 krónur með 16% ársvöxtum af 4.194.10 krónum frá 1. febrúar 1978 til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum af 5.388.73 krónum frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, 31% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, 35% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1981, en með 34% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda gert að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms þykir mega staðfesta hann að öðru leyti en því, að vextir ákveðast 34% ársvextir frá 1. júní 1981 til 21. nóvember 1983 og 32% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags.

Eftir þessum málalokum er áfrýjandi dæmd til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, er ákveðst 8.000.00 krónur.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður að öðru leyti en því, að vextir af tildæmdri fjárhæð ákveðast 34% ársvextir frá 1. júní 1981 til 21. nóvember 1983 og 32% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags.

Áfrýjandi, Valdís Bjarnadóttir, greiði stefnda, Arkitektastofunni s/f, 8.000.00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 19. desember 1980.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var miðvikudaginn 3. desember sl. að loknum munnlegum málflutningi, er höfðað af Launþegafélagi arkitekta f. h. Valdísar Bjarnadóttur gegn Ormari Þór Guðmundssyni arkitekt, Skeiðarvogi 45, Reykjavík og Örnólfi Hall arkitekt, Espigerði 2, Reykjavík, f. h. sameignarfélags þeirra, Arkitektastofunnar s/f, Síðumúla 23, Reykjavík.

Við munnlegan málflutning lýsti umboðsmaður stefnanda því yfir, að Launþegafélag arkitekta færi ekki lengur með málið f. h. stefnanda, og var nafni málsins þá breytt í samræmi við það.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði gert að greiða stefnanda fæðingarorlof að fjárhæð kr. 419.410 og orlof að fjárhæð kr. 119.463 með 16% ársvöxtum af kr. 419.410 frá 1. febrúar 1978 til 21. s. m., en með 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. maí s. á., en af kr. 538.873 frá þeim degi til 1. júní 1979, en með 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september s. á., en með 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember s. á., en með 31% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, en með 35% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, auk alls málskostnaðar að skaðlausu skv. lágmarksgjaldskrá LMFÍ.

Stefndi krefst aðallega sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hennar að mati dómsins, en til vara, að kröfur stefnanda verði stórlega lækkaðar og málskostnaður felldur niður.

Sættir hafa verið reyndar árangurslaust.

II.

Stefnandi kveður málavexti vera þá, að í byrjun árs 1975 hafi hún ráðið sig til starfa hjá Arkitektastofunni s/f, en hún sé arkitekt að mennt. Ráðningarsamningur hafi verið munnlegur þess efnis, að launakjör hennar skyldu vera sambærileg við launakjör verkfræðinga, sem störfuðu hjá ráðgjafaverkfræðingum. Hefðu þessir aðiljar gert með sér kjarasamning, en hins vegar hefðu arkitektar í þjónustu einkaaðilja og sjálfstætt starfandi arkitektar ekki gert heildarsamninga sín á milli. Á starfstíma stefnanda hjá stefndu hafi síðan verið beitt ákvæðum greinds samnings í þeim álitaefnum, sem upp komu.

Í október 1977 hafi stefnandi látið af störfum hjá stefndu vegna barnsburðar og sagt um leið upp störfum með 3ja mánaða fyrirvara. Í 5. mgr.

9. gr. kjarasamnings fulltrúaráðs Félags ráðgjafaverkfræðinga og Stéttarfélags verkfræðinga, sem í gildi hafi verið frá 1. mars 1976 til 1. febrúar 1978, segi, að ali verkfræðingur barn, skuli hann eiga rétt á að vera fjarverandi á föstum launum í 90 daga. Með vísan til þessarar greinar hafi stefnandi krafið stefndu um fæðingarorlof fyrir desember 1977 og janúarmánuð 1978, en stefndu hafi einungis fallist á að greiða fæðingarorlof fyrir nóvembermánuð 1977 og hafi sú greiðsla verið innt af hendi. Hafi stefndu vísað á bug kröfu stefnanda um frekari greiðslur á þeirri forsendu, að kjarasamningur verkfræðinga hefði eingöngu verið lagður til grundvallar varðandi mánaðarlaun, en ekki annað. Á þetta sjónarmið verði ekki fallist, þar sem kjarasamningur hafi í einu og öllu verið lagður til grundvallar í samskiptum aðilja, meðan stefnandi vann í þjónustu stefndu.

Stefndi heldur því fram, að við ráðningu stefnanda hafi aðeins verið um það samið, að henni skyldu greidd laun í samræmi við kjarasamning verkfræðinga, en tekið fram, að um önnur kjaraatriði skyldi farið eftir m. a. þeim venjum, sem myndast hefðu á starfsstofu stefndu. Stefnandi hafi engar athugasemdir gert við þau ráðningarkjör og hafi henni þó verið fullljóst, í hverju þau væru fólgin. Stefndu hafi mótmælt kröfu stefnanda um 3ja mánaða fæðingarorlof, þar sem krafan ætti hvorki stoð í kjarasamningi arkitekta né heldur fælist það í ráðningarsamningi hennar. Hafi stefndu þó fallist á að meta uppsögn stefnanda gilda, enda þótt hana bæri að með þessum hætti. Hafi henni jafnframt verið tjáð, að henni mundu verða greidd laun í samræmi við það, sem tíðkast hefði í slíkum tilfellum. Hafi henni síðan verið greidd laun í einn mánuð.

Stefnandi hefur komið fyrir dóm. Hún skýrði svo frá, að hún hefði hafið störf á Arkitektastofunni í janúar 1975, þá nýkomin frá námi í Þýskalandi. Henni hafi þá verið ókunnugt um, hverjar launagreiðslur hafi verið hjá þeim, sem unnu hjá öðrum arkitektum, og hafi hún lítillega reynt að afla sér upplýsinga um það og þeir arkitektar, sem hún talaði við, hafi sagt sér, að engir samningar væru til milli þessara aðilja, en í mörgum tilfellum væri borgað samkvæmt samningum Stéttarfélags verkfræðinga og Félags ráðgefandi verkfræðinga. Hafi stefndu sagt sér, þegar hún réðst til starfa hjá þeim, að þeir greiddu arkitektum, sem hjá þeim ynnu, skv. áðurgreindum taxta, og hafi hún samþykkt, að launagreiðslur hennar væru miðaðar við þennan samning.

Þegar stefnandi hóf störf hjá stefndu, hafi vinnutími á stofunni verið 37½ klst. á viku. Svo hafi það verið einhverja fyrstu daga, sem hún var þar til vinnu, að stofueigendur tjáðu öllu starfsfólkinu, að þar sem komnir væru svo margir aðiljar á stofuna, sem ynnu samkv. samningi 38 stundir á viku, þá ylli það ruglingi, ef sumir ynnu 37½ klst., en aðrir 38 klst. Hafi því verið ákveðið að breyta tíma alls starfsfólksins úr 37½ klst. í 38 klst.

Hafi stefnandi talið sér skylt að hlíta þeirri ákvörðun, enda hafi kjarasamningur verkfræðinga kveðið svo á, að vinnustundir skyldu vera 38.

Samkvæmt áðurgreindum kjarasamningi hafi yfirvinnugreiðslur verið 1/100 af mánaðarlaunum fyrir hverja unna klukkustund í eftirvinnu. Hafi stefnandi skilið samninginn svo, að greiða skyldi 1/80 fyrir hverja eftirvinnustund, ef vinnustundafjöldi færi yfir 10 á sólarhring. En skv. skilgreiningu stefndu hafi þeir ekki viljað greiða meira en einn áttugasta, fyrr en vinnustundafjöldi væri kominn fram úr 230 á mánuði, og í einu tilviki hafi þeir greitt sér einn áttugasta.

Stefnandi kveðst einu sinni hafa fengið greitt fjarvistargjald skv. kjarasamningi verkfræðinga, er hún fór til Norðfjarðar.

Neitað hafi verið um greiðslu orlofs á eftirvinnu á þeim forsendum, að ráðgjafaverkfræðingar hafi ætíð samþykkt samning milli sín og undirmanna sinna með þeim fyrirvara, að ekki skyldi greitt orlof á eftirvinnu. Misjafnt hafi verið, hversu þessu hafi verið háttað á öðrum arkitektastofum.

Samningurinn hafi sagt fyrir um 3ja mánaða uppsagnarfrest og hafi komið fyrir einu sinni vegna samdráttar á stofunni, að fólki hafi verið sagt upp, og hafi stefnanda þá verið sagt upp með 3ja mánaða fyrirvara.

Í samningnum sé ákvæði þess efnis, að verkfræðingum, sem vinni hjá öðrum verkfræðingum, sé óheimilt að taka að sér á eigin spýtur verkefni sem sjálfstæðir verkfræðiráðgjafar nema með samþykki atvinnurekenda. Þetta atriði hafi borið á góma, þegar stefnandi réð sig á Arkitektastofuna, en niðurstaðan hafi orðið sú, að stefndu hafi ekki talið sér stætt á því að meina sér að taka að sér slík verkefni, þar sem það bryti í bága við lög og siðareglur Arkitektafélagsins, þar sem viðkomandi hafi allir verið félagar í því.

Stefnandi kvaðst einu sinni hafa sótt ráðstefnu á vegum Arkitektafélagsins í dagvinnutíma, meðan hún vann hjá stefndu, stuttu eftir að hún réð sig til starfa hjá þeim, og hafi það verið gert með fullu smþykki stefndu, án þess að til frádráttar kæmi á kaupi.

Stefnandi kvað Ormar Þór Guðmundsson hafa spurt sig að því, þegar hún var barnshafandi og kominn 6—7 mánuði á leið, hvort hún ætti von á barni og hvort hún hygðist koma aftur til starfa að loknum barnsburði. Stefnandi hafi sagt honum, að hún væri ekki búinn að ákveða það, og spurt, hvort hann vildi þá þegar fá að vita það, en hann hafi sagt, að hún gæti haft það eftir sinni hentisemi og ákveðið það síðar.

Stefnandi kvaðst hafa tilkynnt stefndu í lok október 1977, að hún þyrfti að fara í barnsburðarfrí og að hún hefði rétt á þriggja mánaða leyfi skv. ákvæði í samningi Stéttarfélags verkfræðinga. Hafi stefndi Ormar þá sagt,

að hún ætti hvorki rétt á því skv. tilvitnuðum kjarasamningi né heldur skv. nýgerðum kjarasamingi milli Launþegafélags arkitekta og deildar sjálfstætt starfandi arkitekta. Vegna þessarar misklíðar hafi stefnandi séð sig tilneydda til að segja upp störfum með þriggja mánaða fyrirvara og tengja það barnsburðarfríinu. Ormar hafi boðið að greiða henni einn mánuð skv. tíðkanlegri venju, en stefnandi hafi hafnað því. Barnið hafi fæðst 24. nóvember 1977. Ormar hafi ítrekað tilboð sitt um eins mánaðar greiðslu skömmu eftir áramót 1977—1978 og spurt, hvort misklíð þeirra í millum væri ekki lokið, en stefnandi hafi hafnað því, en sagt, að hann væri að vísu með númerið á ávísanareikningi hennar og hún gæti ekki neitað honum um að leggja inn á hann greiðslu.

Stefnandi kvaðst vera búin að vinna af sér þá sex daga, sem hún hefði fengið ofgreitt í orlof á orlofsárinu 1977—1978.

Stefndi Ormar Þór Guðmundsson hefur komið fyrir dóm. Hann skýrði svo frá, að flest það, sem kæmi fram í skýrslu stefnanda fyrir dóminum, kæmi saman við það, sem hann minnti, að sér og stefnanda hefði farið á milli. Þegar stefnandi réðst til Arkitektastofunnar, hafi ekki verið til neinn samningur milli sjálfstætt starfandi arkitekta og arkitekta, sem hjá þeim unnu. Hafi því orðið að samkomulagi, að kaup yrði greitt skv. samningi Stéttarfélags verkfræðinga, en ekki á það minnst, að sá samningur ætti yfirleitt að gilda.

Breyting sú, sem varð á vinnutíma stefnanda, hafi ekkert staðið í sambandi við samning verkfræðinga.

Sú regla hafi gilt hjá stefndu að borga einn hundraðshluta af mánaðarkaupi fyrir unna yfirvinnu og hafi það gilt um allt starfslið Arkitektastofunnar, en í einu tilfelli hafi stefnanda verið greiddur einn áttugasti fyrir unna yfirvinnu samkvæmt hennar ósk, en þá jafnframt tekið fram, að það væri ekki regla og hún gæti ekki vænst þess, að það yrði gert aftur.

Það hafi verið svolítið matsatriði hjá þeim, hvernig fólki væri greitt, sem farið hefði á vegum stofunnar út á land, og hafi þetta jafnan verið einstaklingsbundið og eftir samkomulagi við viðkomandi.

Það sé rétt, að uppsagnarfrestur hafi verið 3 mánuðir, en það hafi gengið jafnt yfir alla starfsmenn, óháð starfsgreinum þeirra.

Það hafi borið á góma við ráðningu stefnanda, að þeir ætluðust til, að stefnandi tæki ekki að sér stór verkefni sem sjálfstæður ráðgjafi, en þeir hefðu ekki á móti því, að hún tæki að sér smáverkefni sjálfstætt. Hins vegar hefði þetta aldrei komið til umræðu þeirra í milli í sambandi við lög og siðareglur Arkitektafélagsins né heldur með tilliti til þess samkomulags, sem verkfræðingar hefðu gert með sér, þetta hefði verið algert samkomulagsatriði samkvæmt fyrsta kjarasamningi, sem gerður hafi verið milli Launþegafélags arkitekta og deildar sjálfstætt starfandi arkitekta.

Stefndu hafi alltaf leyft starfsfólki sínu, ef svo bar undir, að sækja vörusýningar og fyrirlestra, án þess að dregið væri af kaupi þess.

Stefndi Ormar kvaðst ekki kannast við að hafa sagt eða á nokkurn hátt gefið til kynna, að þau stefnandi hefðu gengið frá barnsburðarleyfi hennar sín á milli, eins og haldið sé fram í yfirlýsingu á dskj. nr. 22, enda hefðu þau ekkert um það rætt á þeim tíma. Þau hafi fyrst rætt þessi mál, þegar stefnandi kom og sagði upp með þriggja mánaða fyrirvara og kvaðst mundu taka barnsburðarleyfi á þeim þrem mánuðum. Hann hafi tjáð henni, að hann liti á þetta sem fyrirvaralausa uppsögn, sem hann mundi þó ekki gera neitt veður út af, heldur taka til greina. Það muni hafa verið minnst á barnsburðarfrí stefnanda á fundi þeim, sem þar um ræðir, en ekki verið gefið til kynna á neinn hátt, að gengið hefði verið frá þeim málum.

Stefndi Ormar kvaðst hafa litið svo á, að þeir skulduðu stefnanda ekki neitt orlof, enda hafi hún aldrei minnst á það og þeir fyrst heyrt um, að þessu kynni að vera öðruvísi farið, í bréfi frá lögmanni sóknaraðilja, dags.5. júlí 1978.

Stefndi Ormar kvaðst ekki muna, að þau stefnandi hefðu rætt sérstaklega sín á milli, hvaða kjara stefnandi ætti að njóta í sambandi við barnsburðarfrí.

Varðandi tryggingar, hvort sem um hafi verið að ræða slysa-, örorkueða lífeyristryggingar, hafi gilt sérstakar reglur á skrifstofu stefndu í engum tengslum við kjarasamning verkfræðinga.

Stefndi Örnólfur Hall hefur komið fyrir dóm. Hann skýrði svo frá, að talað hefði verið um að miða laun stefnanda, þ. e. a. s. peningagreiðslur, við laun verkfræðinga, en stefndi Ormar hafi meira haft með að gera ráðningar starfsfólks og launamál.

Aðspurður um, hvort þeir Ormar hefðu einhvern tímann rætt um, hvaða kjara stefnandi ætti að njóta í sambandi við barnsburðinn, svaraði stefndi, að þeir hafi þá ákveðið, að hún fengi greiddan einn mánuð, og hafi þeir þá haft hliðsjón af því, sem tíðkast hafði á stofunni hjá þeim, slík tilfelli hefðu tvívegis komið fyrir hjá þeim áður og hafi þá í öðru tilvikinu verið um tækniteiknara að ræða og í hinu tilvikinu skrifstofustúlku. Báðar hafi þær fallið undir VFR samning.

Vitnið Hjörleifur Stefánsson arkitekt hefur komið fyrir dóm. Aðspurður um kjör arkitekta, sem voru launþegar, áður en Launþegafélag arkitekta var stofnað, skýrði hann svo frá, að hann hefði verið starfsmaður Teiknistofunnar Höfða í eitt ár, áður en félagið var stofnað, og hafi hann þar notið — eða allavega átt að fá sömu kjör og laun og verkfræðingar með sambærilegan starfsaldur, þ. e. það hafi verið ætlast til þess, að þeir fengju greitt skv. samningi verkfræðings.

Aðspurður um kjör arkitekta almennt á þessum tíma kvað hann arkitekta almennt hafa fengið greitt skv. þessum sama samningi. Til hafi verið samþykkt, gerð á félagsfundi Arkitektafélagsins, þar sem ályktað hefði verið, að arkitektum bæri að hafa að minnsta kosti jafngóð kjör og verkfræðingar, og yfirleitt hafi verið farið eftir þessari samþykkt og arkitektum greitt skv. þessum samningum. Í eitt eða tvö skipti hafi verið svolítill misbrestur á þessu, sem hann vissi um. Þá hafi hann átt sæti í svokallaðri launþeganefnd Arkitektafélagsins ásamt fleirum og út af þessum misbrestum hafi orðið úr, að stofnað var sérstakt launþegafélag til þess að knýja á um, að þessu væri virkilega framfylgt í reynd og greitt væri eftir þessum sama samningi Verkfræðingafélagsins. Það hafi enginn verið, sem efaðist um það þá, að rétt og skylt væri að greiða skv. þessum samningi, og hafi hann litið svo á, að það væri viðtekin hefð.

Áður en hann byrjaði að vinna á Teiknistofunni Höfða, hafi hann unnið hjá Teiknistofunni Örkum í Tjarnargötu 22 í hálft til eitt ár og þar hafi verið greitt skv. þessum sama samningi.

Vitnið kvað lítils háttar ágreining hafa komið upp í sambandi við Teiknistofuna Höfða, en lyktir málsins hafi orðið þær, að í einu og öllu var farið eftir kjarasamningi Verkfræðingafélagsins.

Aðspurt kvaðst vitnið hafa fengið eftirvinnu greidda skv. þessum samningi.

Aðspurt kvaðst vitnið ekki muna til að hafa fengið fjarvistir greiddar, það hafi ekki verið um neinar fjarvistir að ræða, en í sambandi við eftirvinnu og í sambandi við öll svona hversdagslegustu atriði hafi verið farið eftir þessum samningi. Þegar upp komu breytingar á þeirri krónutölu, sem þeir hefðu átt að fá greidda mánaðarlega, eða menn ættu að færast milli launþrepa, þá hafi oft verið hringt sérstaklega í skrifstofu Verkfræðingafélagsins til þess að grennslast fyrir um það, hvernig þessum hlutum væri háttað skv. samningi þeirra.

Á þeim tíma, sem Launþegafélag arkitekta var stofnað, hafi þáverandi stjórn Arkitektafélagsins litið á það sem óþarft brambolt að vera að stofna sérstakt launþegafélag, vegna þess að það væri hafið yfir allan vafa, að arkitektum bæru sömu kjör og verkfræðingum, en hins vegar vildi stjórnin á þeim tíma ekki gangast í því máli að tryggja það á óyggjandi hátt, að menn fengju þau í reynd, og þess vegna hafi félagið verið stofnað.

Vitnið Haraldur Helgason akritekt hefur komið fyrir dóm. Aðspurður um launakjör arkitekta, áður en Launþegafélag arkitekta var stofnað, sagði hann, að töluverð óvissa um launakjör hafi ríkt hjá arkitektum og hafi ýmsir miðað við kjör opinberra starfsmanna, en það hafi verið óvissa um þetta að einhverju leyti. Þegar Launþegafélagið var launadeild innan Arkitektafélagsins, hafi verið athugað með könnun, hvernig þessi launakjör

stæðu, og hafi komið í ljós, að kjör voru mjög mismunandi. Það hafi munað 15% á kjörum þeirra lakar settu og þeirra, sem betri kjara nutu. Atvinnuveitandi vitnisins hafi verið í þeim hópi, sem bestu launin greiddi, og hafi hann líklega miðað við kjarasamning verkfræðinga. En það hafi engin regla verið um það, hvernig menn sneru sér í þessum efnum.

Aðspurður um efni dskj. nr. 22 skýrði hann svo frá, að hann myndi glögglega eftir þessum fundi, en í upphafi fundarins hafi hann rætt við stefnda Ormar um barnsburðarfrí stefnanda, en Ormar hafi ekki beinlínis viljað láta umræðuna fjalla um þetta og hafi hann afgreitt þetta mál nokkuð skjótlega með því að segja, að þetta mál hefðu þau Valdís afgreitt sín á milli og því algerlega ástæðulaust að fjalla frekar um það á þessum fundi.

Aðspurt kvaðst vitnið ekki muna, hvort stefnandi hefði heyrt þetta fyrst á fundi, sem haldinn var 27. september 1977, hún hefði jafnvel heyrt þetta nokkru fyrr, en hún hafi strax lýst yfir nokkrum efasemdum um, að nægilega væri vel um hnútana gengið. Þess vegna hafi yfirlýsing, sem gerð var á þeim fundi, verið út búin. Nokkrar greinar í samningi arkitekta hafi eiginlega verið algerlega óleystar og hafi verið samkomulag milli nefndanna, að stefna skyldi að því, að í næstu samningum skyldi gengið þannig frá þeim, að um sambærileg atriði væri að ræða eins og verkfræðingar væru með. Þar á meðal hafi verið stefnt að því, að inn í samningana mundi koma þriggja mánaða barnsburðarfrí.

Aðspurt um merkingu 11. gr. fyrsta kjarasamnings milli Launþegafélagsins og deildar sjálfstætt starfandi arkitekta, þar sem segi, að samningurinn raski ekki kjörum þeirra, sem betri kjara njóti, kvað vitnið nokkra launþega hafa notið ákveðinna hlunninda í atriðum varðandi bein laun og einhver önnur atriði og þetta hafi verið til þess að koma í veg fyrir, að þessi hlunnindi yrðu af þeim tekin, t. d. þeim, sem voru ráðnir skv. ráðningarsamningi verkfræðinga, en vitnið kvað sér þó ekki vera kunnungt um, að verkfræðingasamningurinn hafi verið notaður beinlínis til grundvallar nokkurra samninga hjá arkitektum, en slíkt kunni að hafa verið samt.

Aðspurt um sín eigin launakjör kvað vitnið þau ekki ýkja greinileg, þetta hafi fyrst og fremst verið launasamningur milli sín og síns atvinnurekanda um beinar peningagreiðslur, en í öðrum atriðum hafi ekki verið ýkja náið farið út í þetta annað en að það væri eðlilegt að fylgja þeim kjörum, sem opinberir starfsmenn nytu.

Aðspurt um greiðslu á eftirvinnu kvað vitnið, að í sínu tilviki hafi verið um jafnaðarkaup að ræða. Varðandi launareglur hafi ekki verið farið eftir samningi verkfræðinga. Veikindaleyfi hafi vitnið ekki þurft á að halda og varðandi fjarvistir hafi vitnið getað fengið frí hvenær sem var, svo framarlega sem ekki hafi verið um óeðlileg atvik að ræða.

Ástæðan fyrir stofnun Launþegafélagsins sem sérstakrar deildar innan

Arkitektafélagsins hafi verið óvissa um launataxta og við hvað ætti að miða, en þeim hafi verið kunnugt um, að launþegar á nokkrum stofum hafi verið mun verr launaðir en þorrinn og munur á hæstu og lægstu mönnum mjög mikill. Einnig hafi verið mjög mikil óvissa um önnur réttindi launþega.

Vitnið kvaðst ekki vita til þess, að samningar verkfræðinga hafi verið notaðir í heild sinni, en þeir hafi verið notaðir til grundvallar hjá sumum atvinnurekendum að vissu marki.

Vitnið kvað arkitekta ekki vera komna alveg eins langt og verkfræðinga í sumum atriðum varðandi mál, sem séu sambærileg við verkfræðinga, og aðspurt um barneignarfrí kvað vitnið hafa náðst talsverðan áfanga í síðustu samningum frá þeim fyrsta og hafi þeir komist töluvert langt í áttina við verkfræðingasamningana, en vitnið myndi ekki almennilega, hvar þeir væru staddir, hvort þeir hefðu tvo mánuði af þremur, en þetta séu nokkuð samtengd mál, barnsburðarmál og veikindadagar.

Vitnið Jóhannes Sveinsson Kjarval arkitekt hefur komið fyrir dóm. Aðspurður um kjör arkitekta, sem voru launþegar, áður en Launþegafélag arkitekta var stofnað, kvað hann, eftir því sem hann vissi til, að miðað skyldi við verkfræðingasamninga og út frá því hafi þeir allir gengið. Sérstaklega aðspurður um, hvort miðað hafi verið við samninginn bæði peningalega og kjaralega, kvað hann svo vera. Hann staðfesti enn fremur efni dskj. nr. 22. Hann kvaðst enn fremur hafa verið á fundinum 27. september 1977, þegar fyrsti kjarasamningurinn var samþykktur, og kvaðst hann muna, að talað hefði verið um barneignarleyfi stefnanda, en ekki á hvern hátt. Stefnandi hafi verið mjög óánægð með, að ekki skyldi vera sterkari ákvæði í samningnum um þetta atriði, en hvort hún hafi mótmælt því við Harald, að þau Ormar hefðu gengið frá þessu máli sín á milli, mundi vitnið ekki.

Vitnið Gestur Ólafsson arkitekt hefur komið fyrir dóm. Hann skýrði svo frá, að hann myndi eftir því, að mál Valdísar hefði borið á góma á einum af mörgum samningafundum á þessum tíma, en kvaðst ekki minnast þess, að Ormar Þór hefði skýrt frá því, að þetta mál væri til lykta leitt. Eftir því sem hann myndi best, þá hafi orð fallið á þá leið, að þetta mál væri eiginlega prívat mál þeirra á milli, sem þessi fundur væri ekki boðaður um eða ætti að fjalla um. Aðspurður taldi hann, að Ormar Guðmundsson hefði viðhaft þau orð. Hann kvaðst ekki kannast við, að rætt hefði verið á fundinum, að Ormar hefði sagt, að þau Valdís hefðu gengið frá því máli sín á milli og því væri ástæðulaust að fjalla um það á fundinum. Hann vildi ekki fullyrða, að hann hefði heyrt allt, sem fram fór á þessum fundi.

III.

Stefnandi styður kröfur sínar um fæðingarorlof eftirfarandi rökum:

Stefnandi réðst til starfa hjá stefndu árið 1975. Var gerður munnlegur ráðningarsamningur þess efnis, að launakjör hennar skyldu vera sambærileg við launakjör verkfræðinga hjá ráðgefandi verkfræðingum skv. kjarasamningi, sem þá var í gildi milli Stéttarfélags verkfræðinga og Félags ráðgefandi verkfræðinga, en skv. þeim samningi segi, að ali verkfræðingur barn, skuli hann eiga rétt á samtals 90 daga fæðingarorlofi á föstum launum. Því sé haldið fram, að starfskjör stefnanda hafi ráðist af ákvæðum fyrrgreinds samnings, en ekki aðeins launagreiðslur. Sé öðru haldið fram, hljóti stefndu að bera sönnunarbyrðina, en þeir hafi haft betri aðstöðu til að kynna sér kjör arkitekta á þessum tíma og engin tilraun hafi verið gerð af þeirra hálfu til að ræða launakjörin við stefnanda, en hún látin standa í þeirri trú, að samningurinn hafi gilt í heild sinni. Í framkvæmd hafi starfskjör stefnanda ráðist af ákvæðum samningsins og séu eftirfarandi dæmi því til stuðnings:

1. Vinnutími var lengdur úr 37½ klst. í 38 klst. skv. 4. gr. kjarasamnings verkfræðinga.

2. Yfirvinnugreiðslur voru við það miðaðar, að fyrst skyldi greiða einn hundraðasta af mánaðarkaup, þar til tilteknum stundafjölda hefði verið náð, en þá skyldi greiða 1/80 af mánaðarkaup, og hafi þetta verið rökstutt af hálfu stefndu með vísan til kjarasamnings verkfræðinga.

3. Stefnanda var greitt fjarvistargjald í samræmi við kjarasamning verkfræðinga.

4. Hafnað var greiðslu orlofs á eftirvinnu lögum samkvæmt af hálfu stefndu og rökstutt með tilvitnun í kjarasamning verkfræðinga og túlkun Félags ráðgjafaverkfræðinga á þeim kjarasamningi.

5. Við uppsögn á starfstíma stefnanda hjá stefndu var uppsagnartími miðaður við kjarasamning verkfræðinga.

6. Í viðræðum stefnanda við stefndu um störf utan vinnustaðar og í vinnutíma hjá stefndu hafi afstaða stefndu verið sú, að stefnanda væri óheimilt að vinna að samkeppnisverkefnum og verkefnum fyrir eigin reikning. Þessa afstöðu hafi stefndu rökstutt með vísan til kjarasamnings verkfræðinga.

7. Stefndu hafi samþykkt ósk stefnanda um að taka þátt í ráðstefnu á sameiginlegu sérsviði í dagvinnutíma og hafi það verið gert með vísan til ákvæðis í kjarasamningi verkfræðinga.

8. Stefndu greiddu iðgjöld í lífeyrissjóð vegna stefnanda og héldu eftir hluta af launum hennar, sbr. 1. mgr. 3. gr. kjarasamnings verkfræðinga.

Stefndu haldi því fram, að önnur kjör stefnanda hafi farið eftir fastmótuðum venjum, en engin sönnun sé fram komin um, að um fastmótaðar venjur hafi verið að ræða. Stefndu hljóti að bera sönnunarbyrðina fyrir því og engin tilraun hafi verið gerð til að ræða önnur kjör Valdísar við hana sjálfa eða tekið fram við hana, að um önnur kjör skyldi farið eftir

venju. Það segi sig sjálft, að enginn ræður sig til starfa í þjónustu annarra eingöngu upp á ákveðin mánaðarlaun, og hefðu því aðiljar málsins orðið að semja um einstök atriði, ef ekki hefði verið samkomulag um að leggja kjarasamning verkfræðinga til grundvallar í samskiptum aðilja. Stefndu hafi breytt ýmsum starfsvenjum einhliða, en stefnandi hafi ekki gert athugasemd við þær breytingar, þar sem þær hafi verið í samræmi við kjarasamning verkfræðinga. Ekki sé hægt að semja um skyldur, en sleppa réttindum.

Einnig megi benda á það, að menntun stefnanda sé önnur en almenns skrifstofufólks og hljóti hún því að starfa eftir öðrum kjörum en það.

Meðal þeirra ákvæða í kjarasamningi verkfræðinga, sem hér skipti máli, sé ákvæði þess efnis, að konur skuli halda óskertum launum í þrjá mánuði vegna barnsburðar. Samkvæmt því hafi stefnandi átt rétt til launa í þrjá mánuði í barnsburðarfríi, er hún lét af störfum hjá stefndu í októberlok vegna barnsburðar. Ekki skipti þá máli, hvort hún hafi ætlað að láta af störfum að loknu þriggja mánaða barnsburðarfríi eða ekki, enda muni stefndu hafa verið kunnugt um óhjákvæmilega nauðsyn stefnanda á leyfi í tæka tíð. Uppsagnarfrestur stefnanda og barnsburðarleyfi í nóvember og desember 1977 og janúar 1978 hafi fallið saman.

Á árinu 1977 hafi tekist samningar með deild sjálfstætt starfandi arkitekta og Launþegafélags arkitekta og hafi sá samningur gengið í gildi 1. júlí 1977, sbr. dskj. nr. 10. Ekki hafi tekist að ganga frá öllum samningsatriðum þá og m. a. hafi ekki verið útrætt um það, hvernig barnsburðarleyfi skyldi háttað. Hafi fulltrúar Launþegafélagsins ekki lagt svo mikla áherslu á að fá þetta atriði inn í kjarasamningana þá, þar sem stefndu höfðu lýst því yfir, að samkomulag hefði tekist við stefnanda um tilhögun greiðslu til hennar vegna fæðingarorlofs. Hafi þetta síðan ekki reynst á rökum reist.

Þó ekki hafi verið ákvæði um barnsburðarleyfi í samningi arkitekta, sé fráleitt að líta svo á, að réttur stefnanda hafi þar með fallið niður. Í því sambandi sé bent á 11. gr. greinds kjarasamnings á dskj. nr. 10, en þar segi, að nefndur samningur raski ekki kjörum þeirra, sem betri kjara njóti. Hafi Launþegafélag arkitekta samþykkt yfirlýsingu, dags. 27. september 1977, sbr. dskj. nr. 12, þar sem segi, að félagsmenn njóti áfram sömu kjara og í kjarasamningi verkfræðinga greini varðandi þau atriði, sem enn hafi verið óútkljáð. Hafi deild sjálfstætt starfandi arkitekta enga athugasemd gert við þessa túlkun Launþegafélagsins.

Einnig megi benda á, að innan Arkitektafélags Íslands hafi verið samstaða um, að launakjör arkitekta séu ekki verri en launakjör verkfræðinga, sbr. dskj. nr. 17.

Stefnufjárhæðin sé þannig fundin út, að reiknað sé 78.6% af mánaðar-

launum arkitekta, sem hafi verið kr. 266.800 í 2. seinni mánuði fæðingarorlofs stefnanda. Prósentan sé sú sama og gengið sé út frá í launagreiðslun stefndu til stefnanda fyrir nóvembermánuð 1977. Enn fremur sé gerð krafa um ógreitt orlof fyrir orlofsárið 1. maí 1977 til 30. apríl 1978, kr. 119.463, þ. e. 8.33% af launagreiðslum til stefnanda á þessu tímabili, en greidd laun hafi samtals numið kr. 1.014.722 auk þess sem gerð sé krafa um orlof á launagreiðslu vegna ógreidds fæðingarorlofs í desembermánuði 1977 og janúarmánuði 1978, þ. e. kr. 419.410, samtals 8.33% af kr. 1.434.132.

Orlofskrafan eigi sér skýra stoð í lögum nr. 87/1971, 1. gr., en þar sé kveðið svo á, að allir, sem starfi í þjónustu annarra gegn launum, eigi rétt á orlofi eða launum í orlofi. Samkvæmt 1. mgr. 7. gr. sömu laga nemi þessi upphæð 8⅓ af launum á orlofsárinu. Virðist neitun stefndu á greiðslu orlofsfjár byggð á þeim misskilningi, að orlofsárið standi frá áramótum til áramóta, en skv. 2. mgr. 3. gr. áðurgreindra laga standi orlofsárið frá 1. maí til 30. apríl. Mánaðarleyfi, sem stefnandi hafi tekið sumarið 1977, hafi verið leyfi fyrir orlofsárið 1. maí 1976 til 30. apríl 1977.

Stefndi styður sýknukröfu sína vegna kröfu stefnanda um fæðingarorlof eftirfarandi rökum:

Því sé alfarið mótmælt, að stefnandi hafi verið ráðin til starfa skv. kjarasamningi verkfræðinga. Við ráðningu hennar hafi aðeins verið um það samið, að henni skyldu greidd laun í samræmi við þann kjarasamning, en tekið fram, að um önnur kjaraatriði skyldi fara eftir m. a. þeim venjum, sem myndast höfðu á starfsstofu stefndu. Á þessum tíma höfðu engir kjarasamningar verið gerðir milli teiknistofueigenda og arkitekta í þeirra þjónustu, þannig að hver einstök teiknistofa hafi þróað með sér sjálfstætt fyrirkomulag um launakjör. Stefnandi hafi engar athugasemdir gert við þau ráðningarkjör, sem henni voru í upphafi veitt. Hafi henni þó verið fullljóst, í hverju þau voru fólgin. Þegar stefnandi sagði upp störfum með þriggja mánaða fyrirvara og ákvað að hætta næsta dag, þar sem hún ætti rétt á fæðingarorlofi, hafi það komið stefndu á óvart og hafi þeir tjáð stefnanda, að slík krafa ætti hvorki stoð í kjarasamningi arkitekta né heldur fælist það í ráðningarsamningi hennar, en þó hafi stefndu fallist á að meta uppsögnina gilda, en stefnanda jafnframt tjáð, að henni yrðu greidd laun í samræmi við það, sem tíðkast hefði í slíkum tilfellum, og hafi henni skv. því verið greidd laun í 1 mánuð.

Sýknukrafan sé fyrst og fremst byggð á því, að stefnanda hafi verið greidd laun í samræmi við ráðningarsamning hennar, sem hafi verið hagstæðari að þessu leyti en kjarasamningur arkitekta við vinnuveitendur kvað á um. Einhliða samþykkt Launþegafélags arkitekta frá 27. sept. 1977, sbr. dskj. nr. 12, breyti hér engu um. Þar sem ágreiningur sé um kjör stefnanda, komi vísan til 11. gr. kjarasamnings á dskj. nr. 10 ekki að haldi. Annað

mál væri, ef stefndu hygðust svipta stefnanda ótvíræðum rétti skv. kjarasamningi.

Stefnandi hafi talið upp nokkur atriði, sem eigi að sýna fram á, að um kjör hennar almennt hafi verið farið eftir kjarasamningi verkfræðinga. Þessu sé mótmælt með eftirfarandi rökum:

1. Stefnandi hafi upphaflega verið ráðin til vinnu miðað við, að vikuleg vinnuskylda væri 37½ klst, og hafi það ekki verið í samræmi við kjarasamning verkfræðinga. Það sé ekki rétt, að vinnutíminn hafi verið lengdur í 38 klst. með stoð í 4. gr. samningsins, heldur hafi það verið gert til samræmis við almennan vinnutíma skrifstofufólks og hafi þetta ekki gilt eingöngu um stefnanda, heldur alla á teiknistofunni.

2. Sú regla hafi gilt á skrifstofu stefndu, að yfirvinna væri greidd með 1/100 úr mánaðarlaunum. Stefndu hafi í eitt skipti greitt stefnanda 1/80 úr mánaðarlaunum eftir sérstakri ósk hennar þar um, en jafnframt hafi þess verið getið, að slíkt mundi ekki verða eftirleiðis. Það hafi ekkert haft með kjarasamning verkfræðinga að gera og hafi stefnandi viðurkennt fyrir dómi, að stefndu hafi ekki viljað greiða skv. kjarasamningnum 1/80 úr mánaðarlaunum, þegar vinnustundafjöldi hafi farið yfir 10 klst. á sólarhring, heldur hafi þeir viljað beita reglu um greiðslu 1/80, þegar vinnustundafjöldi fór yfir 230 klst. á mánuði, en það hafi ekki verið skv. hennar skilningi á samningnum.

3. Engin föst regla hafi gilt á starfsstofu stefndu um greiðslu fjarvistargjalds, þetta hafi verið metið í hverju einstöku tilfelli eftir því, hvernig atvikum var háttað. Stefnandi hafi eitt sinn verið send til Norðfjarðar og hafi hún í lok ferðarinnar farið fram á greiðslu fjarvistargjalds. Þar sem þetta þótti ekki ósanngjarnt, hafi verið farið að hennar óskum og henni greitt fjarvistargjaldið, en án þess að það stæði í nokkrum tengslum við ákvæði kjarasamnings verkfræðinga þar um.

4. Því sé alfarið neitað, að stefndu hafi vísað til kjarasamnings verkfræðinga um synjun á greiðslu orlofs á eftirvinnu, heldur hafi verið farið eftir þeim reglum, sem um þetta giltu á starfsstofu stefndu og velflestum öðrum teiknistofum arkitekta.

5. Uppsagnartíminn hafi ekki verið miðaður við kjarasamning verkfræðinga, heldur þær reglur, sem almennt gildi um uppsagnarfrest í þjóðfélaginu, ef undan séu skildar reglur ýmissa kjarasamninga ófaglærðs vikukaupsfólks.

6. Það megi að vísu teljast óeðlilegt, ef starfsfólk sé að keppa við vinnuveitanda sinn utan vinnutíma og vinna að verkefnum, sem það hafi e. t. v. öðlast fyrir óbeina milligöngu eða aðstöðu, sem vinnuveitandinn veiti. Hins vegar hafi ekki verið lagðar neinar beinar skorður við vinnu stefnanda utan

vinnutíma. Meðal annars megi benda á, að hún tók þátt í samkeppnum og starfaði að einhverju leyti að öðrum arkitektarstörfum utan vinnutíma hjá stefndu. Einnig sé á það bent, að stefnandi auglýsti í símaskrá árin 1976 — 1977, meðan hún starfaði hjá stefndu. Laun stefndu (sic) hafi ekki lækkað þrátt fyrir störf hennar utan vinnutíma, þar sem stefndu töldu sig bundna við greiðslur launa skv. umræddum kjarasamningi án tillits til annarra kjaraatriða.

7. Stefndu hafi ávallt álitið það sem hluta af starfi arkitekta í þeirra þjónustu að sækja fundi, ráðstefnur og annað það, sem gerði þá hæfari í starfi, og lagt að starfsfólki sínu að afla sér aukinnar þekkingar. Þetta sé á engan hátt tengt kjarasamningi verkfræðinga, heldur byggist á því sjónarmiði, að æskilegt sé að hafa sem bestu og hæfustu starfsfólki á að skipa.

Enn fremur kveður stefndi arkitekta hafa farið aðrar leiðir en verkfræðinga í sambandi við greiðslur í lífeyrissjóði og greitt sé í Lífeyrissjóð arkitekta, en ekki verkfræðinga. Ekkert þessara atriða sé leiðbeinandi um, að önnur kjör hafi farið eftir kjarasamningi verkfræðinga. Stefnandi hafi slitið réttarsambandinu við stefndu með fyrirvaralausri uppsögn sinni og hafi ekkert réttarsamband verið milli stefnanda og stefndu, þegar barnið fæddist.

Telji dómurinn, að kjarasamningur verkfræðinga eigi að gilda um álitaefnið, þá sé á það bent, að í 5. mgr. 9. gr. kjarasamningsins segi svo: „Ali verkfræðingur barn, skal hann eiga rétt á að vera fjarverandi með föstum launum allt að 90 daga.“ Í þessu felist, að honum sé skylt að koma aftur í vinnu, til þess að ákvæðið taki gildi, skv. því eigi stefnandi ekki rétt á fæðingarorlofi, jafnvel þótt samningurinn verði talinn ná til hennar, þar sem hún hafi ekki komið til vinnu, eftir að hún fór í fæðingarorlof.

Varðandi orlofsfé telji stefndu, að þeir hafi þegar greitt stefnanda orlof fyrir þann tíma, sem hún var í starfi hjá þeim. Með athugun á dskj. nr. 19 — 21 sjáist, að árið 1975 hafi stefnanda verið greitt orlofsfé í peningum. Hafi hún þá tekið launalaust orlof mánuðina júní og júlí, sbr. dskj. nr. 19. Á dskj. nr. 20 sjáist, að henni hafi verið greitt orlofsfé í peningum til 31. maí 1976, en jafnframt hafi hún tekið orlof á fullum launum í 21 virkan dag. Hér sé um tvígreiðslu orlofs að ræða. Þetta hafi verið gert með hliðsjón af því, að stefndu miði greiðslur orlofs við almanaksárið, og eigi slíkt ekki að vera starfsfólki þeirra óhagstæðara. Stefnandi hafi ekki talið sér þetta í óhag, er hún tók við greiðslu þessa orlofsfjár, a. m. k. hafi hún engar athugasemdir gert við þessa framkvæmd. Á dskj. nr. 21 sjáist, að stefnandi tók orlof allan ágústmánuð og auk þess tvo daga í júlí og tvo í september það ár, eða samtals 30 virka daga, eða 6 dögum lengra orlof en hún eigi rétt á skv. kjarasamningum. Af þessu sjáist, að hún hafi

fengið greitt orlofsfé fyrir orlofstímabilið frá 1. maí 1975 til 1. maí 1976 og auk þess fyrir maímánuð það ár. Jafnframt því hafi hún notið fulls orlofs árið 1976 og umframorlofs árið 1977. Verði stefndu talið skylt að greiða stefnanda orlofsfé, þá verði að taka tillit til þess, hvað hún hafi fengið ofgreitt í orlof.

IV.

Krafa stefnanda er tvíþætt. Annars vegar krefst hún greiðslu fæðingarorlofs í tvo mánuði og hins vegar greiðslu orlofs fyrir orlofsárið 1. maí 1977 — 30. apríl 1978. Skal nú vikið að fyrri þætti kröfunnar.

Fram hefur komið, að allmikil óvissa var ríkjandi í kjaramálum arkitekta, sem voru launþegar á þessum tíma. Í mörgum tilvikum virðist kjarasamningur verkfræðinga hafa verið lagður til grundvallar varðandi peningagreiðslur, en meiri óvissa ríkti um önnur kjaraatriði.

Óumdeilt er, að peningagreiðslur til stefnanda áttu að miðast við umræddan kjarasamning, en hins vegar virðist ekki hafa verið rætt um önnur kjaraatriði við ráðningu stefnanda. Stefnandi byggir málssókn sína varðandi þennan þátt kröfugerðarinnar á því, að í framkvæmd hafi verið farið eftir kjarasamningi verkfræðinga um önnur þau kjaraatriði, sem upp komu á starfstíma hennar hjá stefndu, en stefndu hafa mótmælt því, að nokkurt þeirra atriða byggi á umræddum samningi. Verður nú fjallað nánar um þessi atriði.

Upplýst er í málinu, að stefnandi var upphaflega ráðin til starfa miðað við, að vikuleg vinnuskylda skyldi vera 37½ klst., enda þótt samningur verkfræðinga hljóðaði upp á 38 klst. Aðiljum ber enn fremur saman um, að óskað hafi verið eftir breytingu á vinnutímanum til þess að samræma vinnutíma starfsfólks á teiknistofunni, en ekki hafi verið vitnað til kjarasamnings verkfræðinga. Gegn andmælum stefndu er sú staðhæfing stefnanda, að lenging vinnutímans sé byggð á umræddum kjarasamningi, því ekki nægum rökum studd.

Í 4. mgr. 4. gr. kjarasamnings verkfræðinga, sem fram hefur verið lagður í málinu, segir, að fari vinnustundafjöldi fram úr 10 stundum á sólarhring virka daga aðra en laugardaga, skuli greiða fyrir hverja slíka unna klukkustund með 1/80 af föstum mánaðarlaunum. Stefnandi hefur haldið því fram, að stefndu hafi ekki viljað greiða skv. þessu ákvæði, heldur hafi þeir viljað túlka það þannig, að þeir hafi ekki viljað greiða meira en (sic) 1/80 fyrr en vinnustundafjöldi væri kominn fram úr 230 klst. á mánuði. Samsvarandi reglu er að vísu að finna í 3. mgr. 4. gr. samningsins, en þar sem reglur þessar útiloka ekki hvor aðra, þykir mega fallast á það með stefndu, að kjarasamningur verkfræðinga hafi ekki verið lagður til grundvallar varðandi yfirvinnugreiðslur.

Í kjarasamningi verkfræðinga segir svo m. a. í 5. gr. um fjarvistargjald, að það skuli vera 1% af mánaðarlaunum fyrir fasta dagvinnu fyrir hvern sólarhring, sem fjarvistin varir, en semja skuli sérstaklega um greiðsluna, fari fjarvistin fram yfir 15 sólarhringa samfleytt. Stefnandi kveðst einu sinni hafa fengið greitt fjarvistargjald, en ekki er upplýst í málinu, hversu löng ferð stefnanda var eða hvernig greiðslum var háttað í því tilviki. Gegn andmælum stefndu hefur stefnandi þannig ekki fært næg rök að því, að kjarasamningur verkfræðinga hafi verið lagður til grundvallar við þessar greiðslur.

Gegn andmælum stefndu þykir stefnandi ekki hafa sýnt fram á, að synjun stefndu um greiðslur orlofs á yfirvinnu byggist á túlkun Félags ráðgjafaverkfræðinga á kjarasamningi verkfræðinga, en í umræddum samningi eru engin ákvæði um greiðslur orlofs á yfirvinnu.

Enn fremur þykir stefnandi ekki gegn andmælum stefndu hafa sýnt fram á, að beitt hafi verið sömu reglu og vísað er til í kjarasamningi verkfræðinga varðandi greiðslur vegna hennar í Lífeyrissjóð arkitekta.

Fallast má á það með stefnanda, að reglur þær, sem beitt var á teiknistofu stefndu varðandi uppsagnarfrest og þátttöku í ráðstefnu í dagvinnutíma, eigi sér hliðstæðar reglur í kjarasamningi verkfræðinga.

Með hliðsjón af því, sem að framan er rakið, þykir stefnandi ekki hafa fært næg rök að því, að kjarasamningur verkfræðinga hafi verið lagður til grundvallar varðandi önnur kjör hennar hjá stefndu en beinar launagreiðslur, enda þótt hliðstæðar reglur sé að finna í greindum samningi varðandi nokkur þeirra atriða.

Þar sem stefnandi hefur ekki sýnt fram á, að hún hafi að öðru leyti átt kröfu til 3ja mánaða barnsburðarleyfis, verður að sýkna stefndu af þessum kröfulið.

Skal nú vikið að síðari kröfulið stefnanda.

Samkvæmt framlögðum launaseðlum stefnanda mun hún hafa fengið greitt orlof í peningum, frá því að hún hóf störf hjá stefndu 16. janúar 1975 og til 31. maí 1976. Stefnandi tók launalaust leyfi sumarið 1975, en sumarið og haustið 1976 var hún fjarverandi í orlofi í samtals 21 dag á fullum launum. Miðað við það, að orlofsári ljúki 30. apríl, sbr. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 87/1971, má fallast á það, að stefnda (sic) hafi ekki átt rétt á launuðu orlofi þetta sumar.

Enn fremur halda stefndu því fram, að sumarið 1977 hafi stefnandi fengið 6 dögum lengra orlof en hún átti rétt á, og bera launaseðlar það með sér. Stefnandi hefur haldið því fram, að hún hafi unnið þessa 6 daga af sér.

Samkvæmt 1. mgr. 13. gr. laga nr. 87/1971 um orlof er flutningur orlofsfjár milli orlofsára óheimill, og geta stefndu skv. því ekki krafið stefnanda um endurgreiðslu vegna ofgreidds orlofs sumarið 1976 og 1977 af orlofsfé

því, sem til greiðslu kemur orlofsárið 1977 — 1978, vegna orlofs sumarið 1978. Þegar af þessum sökum verður krafa stefndu um frádrátt ofgreidds orlofsfjár ekki tekin til greina.

Samkvæmt framansögðu á stefnandi rétt á greiðslu orlofs vegna mánaðanna 1. maí 1977 — 30. nóvember s. á., eða í 7 mánuði.

Útreikningi stefnanda á orlofsgreiðslu hefur ekki verið mótmælt, og reiknast orlof hennar fyrir þennan tíma skv. því kr. 84.526. Vaxtakröfu stefnanda hefur ekki verið mótmælt sérstaklega.

Rétt þykir, að stefndu greiði stefnanda málskostnað, sem þykir eftir atvikum hæfilega ákveðinn kr. 170.000.

Undirritaður dómari fékk mál þetta til meðferðar 1. nóvember sl.

Dóminn kvað upp Sigríður Ólafsdóttir, settur borgardómari.

Dómsorð:

Stefndi, Arkitektastofan s/f, Síðumúla 23, Reykjavík, greiði stefnanda, Valdísi Bjarnadóttur, Laufásvegi 54, Reykjavík, kr. 84.526 með 19% ársvöxtum frá 1. maí 1978 til 1. júní 1979, en með 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september s. á., en með 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember s. á., en með 31% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, en með 35% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, og kr. 170.000 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.